

Arbetar på uppdrag av Sveriges Kommuner och Landsting
med stöd till sjukvården från donation till transplantation

2016-03-08

**Fastställda målbeskrivningar och kvalitetskrav till nationella/regional utbildningar
där SKL är delfinansiär.**

Bilaga:

1. Grundkurs i donation för intensivvårdspersonal
2. **EDHEP**, European Donor Hospital Education Programme
3. Avancerad donationsutbildning (AD).
4. Grundutbildning i vävnadsdonation
5. Utbildning i samtycke för vävnadsdonation
6. Specialkurs i vävnadsdonation
7. Blodgivningsbefrämjande arbete och samtalsteknik
8. Donation av könsceller från tredjepartsdonator.
9. Donation av organ för transplantationsändamål från levande givare

Grundkurs i donation för intensivvårdspersonal

Syfte

Att ge grundläggande kunskaper i donationsfrågor/donatorvård. Läkare och sjuksköterskor som arbetar inom intensivvården skall erhålla kunskaper för att kunna identifiera, diagnostisera, vårda donatorer och att ha en adekvat anhörigkontakt. Kursen anpassas dels för läkare samt för sjuksköterskor.

Målgrupp

Utbildningen ges i två utföranden, dels till läkare och som en SK-kurs där även transplantationskoordinatorer ses som en målgrupp, dels till sjuksköterskor under VUB.

Kursinnehåll

- Fysiologi/patofysiologi
 - Vad sker vid inklämningen?
 - Vilken patofysiologi uppstår?
 - Orsaker till total hjärninfarkt
 - Dödsbegrepp i Sverige
- Diagnostik
- Identifiering
 - Vem kan bli donator; organ resp. vävnad?
 - Vad säger regelverket?
- Inhämta den avlidnes inställning till donation
 - Hur närmar man sig de närstående?
 - Etiska överväganden
 - Vad säger regelverket?
- Hur vårdas donator
 - Vilka parametrar skall kontrolleras
 - Koordinering och allokering
- Organtransplantation
 - Viscerala organ
 - Thorakala organ
- Vävnadstransplantation
 - Hornhinnor
 - Homograft
- Bloddonation
- Allokering

Kurslängd

1(ssk) resp. 2 (läk) dagar.

Kursledning

Regional DAL/DAS tillsammans med lokal DAL/DAS. Föreläsare med god erfarenhet av sina verksamhetsområden rekryteras v.b. från hela landet.

Bilaga 2

EDHEP, European Donor Hospital Education Programme.

Ett seminarium om konsten att möta människor i kris och sorg.

Vad är EDHEP?

EDHEP är ett seminarium i interaktiv form för läkare och sjuksköterskor som möter och tar hand om sörjande närstående och som har till uppgift att utreda frågan om donation.

Syfte

Att öka medvetenheten om hur sjukvårdspersonalen använder sig själva, sina egna kunskaper och erfarenheter i mötet med människor i kris

Att öka insikten om hur personalen kan underlätta närståendes möjlighet till krisbearbetning. Träna förmågan att ge dödsbesked och samtala om donation

Målgruppen

Läkare och sjuksköterskor och andra yrkeskategorier som kommer i kontakt med anhöriga i kris på IVA.

Kursinnehåll

- Känslor som väcks vid förlust av närstående.
- Egna personliga och professionella reaktioner som väcks vid mötet med sörjande människor.
- Vägar för läkare och sjuksköterskor att stödja och ta hand om närstående i svåra och krisartade situationer som exempelvis plötsliga och oväntade besked/dödsfall.
- Närståendes erfarenheter och tankar.
- Rollspel.

Kurslängd

2 dagars internat.

Kursledning

Seminarierna leds av specialutbildade moderatorer /donationsansvariga från intensivvården/transplantationskoordinatorer. En nationell styrgrupp finns sedan tidigare etablerad vars funktion är att uppdatera innehåll, tillse att utbildningsbehovet täcks såväl till antal kursplatser som till geografisk spridning.

Avancerad donationsutbildning (AD).

Syfte

Att belysa intensivvårdens roll och ansvar vid organdonationsprocessen.

Att ge personer i kommande DAL/DAS befattningar fördjupade kunskaper att leda, utbilda och utveckla det donationsbefrämjande arbetet lokalt och att arbeta i team.

Målgruppen

- Donationsansvarig läkare/sjuksköterska eller blivande donationsansvariga.
- Transplantationskoordinatorer
- Anestesi/IVA/NIVA läkare/sjuksköterska med engagemang i donationsfrågor som tidigare genomgått grundutbildning inom donationsområdet och/eller EDHEP eller har motsvarande erfarenheter.

Kursinnehåll

Deltagarna ska få avancerade kunskaper om:

- det kliniska och patofysiologiska skeendet vid total hjärninfarkt
- diagnostik av total hjärninfarkt enligt direkta kriterier
- identifiering av donatorer -definitioner
- när och hur man samtalar med närstående i komplicerade situationer
- medicinskt omhändertagande av organdonator
- behov/koordinering/allokering av organ för transplantation
- kvalitetsmått/registrering av donationsprocessen
- polisiära/rättsmedicinska aspekter på donation
- donationsorganisationen i Sverige och inblick i internationella modeller

Etiska aspekter

Undervisningen sker genom simulatorsövningar, workshops, fallbeskrivningar, gruppdiskussioner och föreläsningar.

Kurslängd

2,5 dagars internat.

Kursledning

Kursen bör arrangeras av en region där regional DAL/DAS och samt transplantationskoordinator bör ingå i kursledningen. Föreläsare med god erfarenhet av sina verksamhetsområden rekryteras från hela landet.

Grundutbildning i vävnadsdonation

Syfte

Ge en introduktion till vävnadsdonation och användandet av vävnader för transplantationsändamål samt annat medicinskt ändamål.

Målgrupp

DAL, DAS, vävnadskoordinatorer, transplantationskoordinatorer, administratörer som har vävnadsdonation inom sitt ansvarsområde och användare av vävnadstransplantat.

Kursinnehåll

- direktiv, lagar och föreskrifter
- bestämmelser om tillsyn av vävnadsinrättningar
- en vävnadsbanks verksamhet och organisation
- hur vävnadsdonation är organiserad i Sverige
- utredning av vävnadsdonator
- inhämtande av samtycke
- rättsmedicinska synpunkter på vävnadsdonation
- samverkan med organtransplantationsverksamheten
- samverkan med donationsansvariga läkare och sjuksköterskor
- tillvaratagande av hjärtklaffar, hornhinnor, hud och hörselben för transplantationsändamål samt temporalben för undervisning
- transplantation av hornhinnor, hud, hörselben och hjärtklaffar
- cellulära terapier

Kurslängd

2 dagar

Kursledning

En vävnadsinrättning som får i uppdrag av vävnadsrådet att genomföra kursen. Kursledare och sekreterare för kursen skall utses.

Föreläsare med mångårig erfarenhet av sina verksamhetsområden rekryteras från hela landet.

Utbildning i samtycke för vävnadsdonation

Syfte

Att öka medvetenheten om hur samtyckesutredaren använder sig själv, sina egna kunskaper och erfarenheter i mötet med människor i kris.

Träna förmågan att inhämta samtycke till vävnadsdonation.

Målgrupp:

Utbildningen riktar sig till samtyckesutredare inom vården och Rättsmedicinalverket.

Kursinnehåll

Målet är att ge en fördjupad kunskap om:

- Vävnader
- Samtycke för vävnadsdonation
- Att möta människor i chock och sorg
- Erfarenheter och tips från personal som ringer närstående idag ang. samtyckesutredningen.
- Checklista/formulär
- Rollspel med skådespelare.

Kurslängd

2 halvdagar (lunch till lunch)

Kursledning

En vävnadsinrättning som får i uppdrag av vävnadsrådet att genomföra kursen. Föreläsare med god erfarenhet av verksamheten rekryteras från hela landet.

Specialkurs i vävnadsdonation

Syfte

Fördjupning i vävnadsdonation med tyngdpunkt på tillvaratagandet av vävnader för transplantationsändamål och annat medicinskt ändamål. Kursen innehåller flera praktiska demonstrationsmoment.

Målgrupp

Läkare, utredningssköterskor och assistenter inom rättsmedicinsk avdelning eller klinisk patologi, R-DAL, R-DAS, vävnadssamordnare och vävnadskoordinatorer.

Kursinnehåll

- Behov och tillgång till vävnader
- Direktiv, lagar, föreskrifter
- Tillsyn av vävnadsinrättningar, donationsregistret
- Vävnadsdonation inom rättsmedicin
- Vävnadsdonation inom patologi
- Utredning av vävnadsdonation och kontraindikationer
- Kontakt med anhöriga, utredning av samtycke
- Tillvaratagande av vävnader, donationsoperationen, transport till vävnadsinrättningen
- Dokumentation av tillvaratagandet, tillvarataganderapport, donatorrapport
- Vävnadssamordnaren, donationsansvarig läkare och sjuksköterska
- Kvalitetsledningssystem, kvalitetsindikatorer, avvikelserapportering
- Vävnader för forskning och undervisning
- Transplantation av hjärtklaffar, hornhinnor, hörselben och hud
- Demonstrationer:
 1. uttag av hjärta
 2. uttag av hornhinnor
 3. preparering av hjärtklaffar
 4. preparering av hornhinnor
 5. preservation och förvaring av vävnader

Kurslängd

2,5 dagar

Kursarrangörer

Sveriges Kommuner och Landsting (Nationella vävnadsrådet) och Rättsmedicinalverket i samarbete med vävnadsinrättning och rättsmedicinsk avdelning.

Kursledning

Representant för vävnadsinrättning

Representant för rättsmedicinsk avdelning

Föreläsare med mångårig erfarenhet av sina verksamhetsområden rekryteras från hela landet.

Blodgivningsbefrämjande arbete och samtalsteknik

***Mål:** Att ha tillräckligt många regelbundet återkommande blodgivare för att försörja sjukvården i Sverige*

Syfte

- Främja regelbunden blodgivning genom att bemöta varje blodgivare på bästa sätt utifrån situation samt främja förståelse av regler för blodgivning
- Synliggöra och använda Samverkande Blodsystem
- Synliggöra blodgivarnas och andra donators betydelse för sjukvården i Sverige

Målgrupp

Alla som arbetar med blodverksamhet och som behöver styrkas i sin reella kompetens.

Kursinnehåll

- Att genom fallbeskrivningar ge fördjupad kunskap som rör intervju och telefonsamtal med blodgivare och adekvat dokumentation av dessa samtal
- Hur blodgivarna förstår information och frågor
- Nödvändigheten att samordna sig enligt Handbok för Blodcentraler
- Att kommunicera med blodgivare
- Donationsbefrämjande åtgärder för andra donationer

Kurslängd

En dag

Kursledning

SweBA

Bilaga 8

Donation av könsceller från tredjepartsdonator.

Syfte:

Utveckla och främja donation av könsceller från tredjepartsdonator och att underlätta en enhetlig nationell hantering och likartade rutiner vid bemötande, utredning och dokumentation av könscellsdonatorer. Underlätta och stimulera utbyte av donerade könsceller mellan vävnadsinrättningar.

Underlag för kursen är den vävnadsdokumentation som tagits fram på uppdrag av SKL och VOG könsceller.

”Donation av könsceller från tredjepartsdonator – främjande av en enhetlig rekrytering och hantering inom Sverige”

Målgrupp:

Embryologer/personal på fertilitetslaboratorier.

Läkare, barnmorskor/sjuksköterskor, kuratorer/psykologer verksamma inom reproduktionsmedicin och assisterad befruktning.

Kursinnehåll:

- Regelverk/ författningar
- Rekrytering av könscellsdonatorer
- Utredning och kriterier för godkännande/icke godkännande av könscellsdonatorer – medicinska ,genetiska och psykosociala aspekter.
- Tillvaratagande och hantering av könsceller. Äggbank.
- Matchning mottagarpar – donator.
- Utbyte av könsceller mellan enheter.
- Dokumentation och spårbarhet.
- När barnet söker sitt genetiska ursprung. Personliga uppgifter om donator.

Kurslängd

1 heldag/2 halvdagar.

Kursarrangörer

En vävnadsinrättning som får i uppdrag av vävnadsrådet att genomföra kursen. Kursledare och sekreterare för kursen skall utses.

Kursledning

VOG könsceller

Bilaga 9

Donation av organ för transplantationsändamål från levande givare

Det är medicinskt fullt möjligt att transplantera organ från levande givare. I Sverige gäller det främst njurar, men man donera en del av sin lever.

Vid transplantation av njure är förstahandsvalet alltid från levande donator (LD) i Sverige (=45% av alla njurar som transplanteras). När det gäller levertransplantation är det sistahandsvalet att transplantera med levande donator.

Utbildningsföreläset här fokuserar bara på den levande njurdonatorn

Syfte

Att identifiera möjliga levande donatorer.

Att öka medvetenheten om den levande donatorn situation och behov före och efter donation, med ett livslångt åtagande av ombesörjande av uppföljning och registrering.

Målgrupp

Specialistutbildning för läkare i njurmedicin.

För sjuksköterskor saknas specialistutbildning i njurmedicin men uppdragsutbildningar ges med jämna mellanrum och då bör detta kursinnehåll även innefattas i dessa kursplaner.

Kursinnehåll

Att få kunskap om:

- Varför levande njurdonation för transplantation?
- Vad säger lagen om levande donation?
- Etiska aspekter vid levande donation
- Vem kan bli levande njurdonator?
- Ekonomiska aspekter för donatorn
- Utredning av möjlig levande donator
- Psykosociala aspekter för donatorn
- Konsekvenser och komplikationer på kort och lång sikt för donatorn
- Donatorsoperationen (olika operationsmetoder)
- Paired exchange program, ABO inkompatibel transplantation etc.
- Uppföljning av LD på kort och på lång sikt
- LD-Register i Århus

Kurslängd/Kursledningen

Kursinnehållet integreras i ST-utbildnings delkurs om njurtransplantation i samarbete med Svensk transplantationsförening för blivande njurmedicinare respektive eventuella uppdragsutbildningar inom njurmedicin för sjuksköterskor .

Kurslängd

Delmoment i annan ST-kurs.